KONINKRIJK BELGIE.

ADVIES VAN DE RAAD VAN STATE.

De RAAD VAN STATE, afdeling wetgeving, eerste kamer, de 7e juli 1967 door de Minister van Nationale Opvoeding en door de Minister-Staatssecretaris voor Nationale Opvoeding verzocht hun van advies te dienen over een ontwerp van wet "op het buitengewoon onderwijs", heeft de 9e november 1967 het volgend advies gegeven :

ROYAUME DE BELGIQUE.

AVIS DU CONSEIL D'ETAT.

Le CONSEIL D'ETAT, section de législation, première chambre, saisi par le Ministre de l'Education nationale et par le Ministre-Secrétaire d'Etat à l'Education nationale, le 7 juillet 1967, d'une demande d'avis sur un projet de loi "sur l'enseignement spécial", a donné le 9 novembre 1967 l'avis suivant :

ALGEMENE OPMERKINGEN.

I. De artikelen 16 en 18 van het voorontwerp, die volgens de gemachtigde ambtenaar zowel op het onderwijs van de Staat als op het gesubsidieerd onderwijs toepassing vinden, machtigen de Koning tot het bepalen van de normen inzake schoolbevolking, het aantal leden van het personeel, de vereiste bevoegdheidsbewijzen en de bezoldiging. Artikel 18 bepaalt ook welke categorieën van personeel er zijn in de inrichtingen en afdelingen voor buitengewoon onderwijs.

Inzover die bepalingen ertoe mochten strekken de organisatie van het vrij onderwijs gezagshalve te regelen, zouden zij op hun grondwettigheid moeten worden getoetst.

Volgens de gemachtigde ambtenaar ligt het echter niet in de bedoeling van de Regering, af te wijken van de beginselen van de wet van 29 mei 1959 : de voor subsidiëring in aanmerking komende prestaties worden bepaald volgens de normen voor het Staatsonderwijs en dienovereenkomstig worden weddetoelagen verleend die op verschillende wijze worden vastgesteld naargelang het personeel van het gesubsidieerd onderwijs al dan niet in het bezit is van de bevoegdheids-bewijzen, vereist voor dezelfde functie in het onderwijs van de Staat (artikelen 27 en 29 van de wet van 29 mei 1959).

.../...

De artikelen 16 en 18 van het voorontwerp zouden met inachtneming van die bedoeling moeten worden herzien en de wet van 29 mei 1959 moet dan eventueel worden aangepast.

II. De ontwerp-wet op het buitengewoon onderwijs is een organieke wet voor dat onderwijs, die een plaats moet krijgen naast de organieke wetten op het lager, normaal-, middelbaar, technisch en kunstonderwijs.

Artikel 1, eerste lid, van de wet van 29 mei 1959 ("Deze wet is van toepassing op het bewaarschool-, lager, middelbaar, normaal-, technisch en kunstonderwijs") wordt door artikel 23 van het voorontwerp aangevuld met de woorden : "alsook op het buitengewoon onderwijs". Die werkwijze heeft verschillende gevolgen.

A. Het opschrift van de wet van 29 mei 1959 zal moeten worden gewijzigd. Heeft die wet, die de bestaande wetgeving overkoepelt, als opschrift kunnen krijgen : "Wet tot wijziging van de wetgeving betreffende het bewaarschoolonderwijs, het lager, middelbaar, normaal-, technisch en kunstonderwijs", zij kan niet worden geacht een latere organieke wet op het buitengewoon onderwijs te wijzigen.

Daarom stelt de Raad van State voor, aan de wet van 29 mei 1959 een nieuw, ruimer opschrift te geven : "Wet betreffende het bewaarschoolonderwijs, het lager, middelbaar, normaal-, technisch en kunstonderwijs".

.../...

B. De wijziging die wordt aangebracht in artikel 1 van de wet van 29 mei 1959 is niet voldoende om alle bepalingen van die wet toepassing te doen vinden op het buitengewoon onderwijs.

Dat blijkt duidelijk uit artikel 24 van het voorontwerp.

Die tekst doet immers niets anders dan artikel 24, § 1, van de wet van 29 mei 1959 aanvullen met de bepaling :

"De voorwaarde van een jaar werking wordt niet gesteld voor de opneming in de toelageregeling van de inrichtingen en afdelingen voor buitengewoon onderwijs".

Artikel 24, § 1, van de wet van 29 mei 1959, dat de toekenning van de toelagen aan inrichtingen en afdelingen in wording regelt, is in zijn huidige versie alleen van toepassing op het bewaarschoolonderwijs, het lager, middelbaar, normaal-, technisch en kunstonderwijs, niet op het buitengewoon onderwijs.

Om de bedoeling van de Regering tot uiting te brengen is een aanpassing van de tekst van artikel 24, § 1, van de wet van 29 mei 1959 dus onmisbaar.

Ook het huidige artikel 24, § 2, dat evenmin van toepassing is op het buitengewoon onderwijs, zou moeten worden herwerkt met inachtneming van de eigen kenmerken van de organisatie van het buitengewoon onderwijs, te meer daar in dat verband een aantal vraagpunten rijzen.

.../...

Is het leerplan dat volgens artikel 24, § 2, 2°, moet worden geëerbiedigd, hetzelfde als waarvan sprake is in artikel 17 van het voorontwerp ?

Vallen de normen voor de weddetoelagen (artikel 27), namelijk het minimum aantal leerlingen waarvan sprake is in artikel 24, § 2, 5°, niet samen met de bevolkingsnormen bedoeld in artikel 16 van het voorontwerp ?

De precieze bedoeling van de Regering is de Raad van State niet bekend, zodat hier geen tekst in overweging kan worden gegeven.

*
* *

Het bij artikel 24 opgemerkte, geldt voor nog andere artikelen van de wet van 29 mei 1959, namelijk 3, 9, 12, 18, 23, 25, 27, 32, 34 en 49.

Aanpassing daarvan is nodig wil het voorontwerp van wet tot regeling van het buitengewoon onderwijs in overeenstemming zijn met de wet van 29 mei 1959.

*
* *

C. Nu het buitengewoon onderwijs zo wordt ingericht dat het een afzonderlijke onderwijscategorie wordt, gaat het niet meer op dat scholen en leergangen voor buitengewoon onderwijs deel kunnen uitmaken van een ander dan het buitengewoon onderwijs.

Volgens de economie van het voorontwerp kunnen gehandicapten geen geschikt onderricht krijgen in gewone scholen. Zij moeten worden samengebracht in voor hen bestemde inrichtingen, waar hun een apart soort onderwijs wordt gegeven.

De artikelen 34 en 35 van het voorontwerp wijken van dat uitgangspunt af, waar zij scholen en leergangen voor buitengewoon onderwijs in stand houden in het technisch onderwijs. Zij zouden er veeleer aan onttrokken moeten worden, wil men in de lijn blijven van de grondgedachte van het voorontwerp.

Het in stand houden van scholen en leergangen voor buitengewoon onderwijs in het technisch onderwijs kan overigens aanleiding geven tot een betreurenswaardige verwarring. Men kan zich namelijk afvragen of de eigen wetten en verordeningen van het technisch onderwijs op die scholen en leergangen toepassing zullen vinden.

III. Artikel 36 van het voorontwerp voegt aan artikel 10 van de wet van 30 juli 1963 betreffende het gebruik van de talen in het onderwijs een bepaling toe, die de Koning machtigt om voor bepaalde typen van buitengewoon onderwijs geheel of gedeeltelijk vrijstelling te verlenen van het verplicht onderricht in de tweede taal.

Bij die wijziging gaat de Regering ervan uit, dat artikel 10 van de wet van 30 juli 1963 van toepassing is op het buitengewoon onderwijs. Dat is niet zo.

.../..

De wet van 30 juli 1963 op het gebruik van de talen in het onderwijs is van toepassing op "inrichtingen voor kleuter-, lager, middelbaar, normaal-, technisch, kunst- of buitengewoon onderwijs". Krachtens artikel 10 is het onderricht van de tweede taal echter verplicht in lagere scholen die geen inrichtingen voor buitengewoon onderwijs zijn. Waar de wetgever aan die inrichtingen heeft gedacht, heeft hij dat ook gezegd, bijvoorbeeld in artikel 7, 2°, om voor die inrichtingen af te wijken van het beginsel dat de onderwijstaal de streektaal is.

Alleen artikel 10, vierde lid, zou eventueel toepassing kunnen vinden op secundaire inrichtingen voor buitengewoon onderwijs, want het staat toe dat in het secundair onderwijs een aantal vakken in de tweede taal worden onderwezen, zonder daarvan een verplichting te maken.

Er lijkt echter geen reden te zijn om af te wijken van die bepaling, die geen gebiedend voorschrift is maar alleen een mogelijkheid schept.

Artikel 36 van het voorontwerp zou dan overbodig zijn.

IV. Inzover artikel 18 van het voorontwerp toepassing vindt op het onderwijs van de Staat, wijzigt het stilzwijgend de wet van 22 juni 1964 betreffende het statuut der personeelsleden van het Rijksonderwijs.

De wijziging zou een uitdrukkelijke moeten zijn.

.../...

De Raad van State stelt een tekst voor, die bestemd is voor het hoofdstuk Wijzigingsbepalingen.

V. Artikel 37 van het voorontwerp bepaalt, dat de wet geleidelijk zal worden toegepast per type buitengewoon onderwijs.

Op heel wat plaatsen (artikelen 5, 8, 10, 13, 18, 25, 26, 27, 36) werkt het voorontwerp met het begrip "type buitengewoon onderwijs", maar het geeft daar nergens een definitie van. Artikel 5 bepaalt dat het gaat om het onderwijs waaraan de gehandicapte behoefte heeft gelet op de aard en de graad van zijn handicap. Over die behoefte oordeelt een van de instellingen bedoeld in artikel 5,a, of de geneesheer beschouwd als specialist of als erkend expert voor de handicap. Aangezien de wet zich er anderzijds van onthoudt een classificatie van de handicaps in te voeren (memorie van toelichting, blz. 3), is het niet duidelijk hoe types van buitengewoon onderwijs zullen kunnen worden bepaald of althans hoe dat mogelijk zou zijn zolang voor alle gehandicapten geen rapport is opgesteld als bedoeld in artikel 5.

Naar gelang van de aard en de graad van de handicap, zullen dan de types van buitengewoon onderwijs moeten worden bepaald.

Uit het ontwerp kan niet worden opgemaakt, welk het lot van de gehandicapten zal zijn zolang geen aan hun handicap aangepast type van buitengewoon onderwijs is bepaald. Er moet dus worden verondersteld, dat leerlingen met hun leraars zullen blijven ressorteren onder de andere categorieën van het traditioneel onderwijs, met alle gevolgen vandien inzake wedden, toelagen, schoolplicht, enz. ...

.../...

Er zal dus in de regeling van het buitengewoon onderwijs een dualiteit bestaan, die weinig wenselijk lijkt en niet met de opvatting van het voorontwerp overeen te brengen is.

*
* *

VOORGESTELDE TEKST.

In de onderstaande tekst stelt de Raad van State wijzigingen van het voorontwerp voor, die telkens kort worden toegelicht.

In die tekst zijn de woorden "gehandicapte kinderen en adolescenten" vervangen door "gehandicapten"; het onderscheid tussen kinderen en adolescenten, dat overigens in het ontwerp niet wordt gemaakt, lijkt zonder enig nut te zijn.

De term "gewone school" wordt vervangen door "inrichting voor gewoon onderwijs", naar het voorbeeld van de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, met name artikel 37, 2°, a, waarin de term "school voor gewoon onderwijs" staat tegenover "school voor bijzonder (lees : buitengewoon) onderwijs".

Om de hiervoren opgegeven redenen zijn in de voorgestelde tekst niet overgenomen de artikelen 16 en 18, 24, 34 tot 37 van het voorontwerp (zie de algemene opmerkingen I, II, B, II, C, III, V) en zijn twee nieuwe bepalingen toegevoegd : de artikelen 22 en 33 (algemene opmerkingen II, A, en IV).

"HOOFDSTUK I. - WERKINGSSFEER - BEGRIPSOMSCHRIJVINGEN.

Artikel 1 (artikelen 1 en 2 van het voorontwerp).

Deze wet is van toepassing op het buitengewoon onderwijs voor gehandicapten aan wie inrichtingen voor gewoon onderwijs geen geschikt onderwijs en geen geschikte opvoeding kunnen verstrekken.

Kinderen die alleen schoolachterstand hebben, zijn geen gehandicapten in de zin van deze wet".

*
* *

De wet zal niet alleen, zoals in het voorontwerp staat, toepassing vinden op inrichtingen of afdelingen van inrichtingen voor buitengewoon onderwijs. Haar werkingssfeer is ruimer.

Het is overbodig te zeggen dat voor kinderen met schoolachterstand eigen wettelijke en administratieve bepalingen gelden (zie artikel 31 van het voorontwerp).

In de voorgestelde tekst is artikel 2, tweede lid, van het voorontwerp niet overgenomen, omdat de gevraagde toelichting over de aan dit artikel te geven interpretatie niet is verstrekt.

.../...

"Artikel 2 (artikel 3 van het voorontwerp).

Voor de toepassing van deze wet moet worden verstaan onder :

a) gezinshoofd :
de vader, de moeder, de voogd of de persoon aan wiens bewaring een gehandicapte is toevertrouwd ;

b) inrichting voor buitengewoon onderwijs :
elke door de Staat georganiseerde, gesubsidieerde of erkende onderwijsinrichting die aan gehandicapten geschikt onderwijs en een geschikte opvoeding verstrekt ;

c) afdeling voor buitengewoon onderwijs :
de klas of de klassen, verbonden aan een inrichting voor gewoon of buitengewoon onderwijs op kleuter-, lager of secundair niveau, waar aan gehandicapten geschikt onderwijs en een geschikte opvoeding worden verstrekt ;

d) instituut voor buitengewoon onderwijs :
ieder door de Staat georganiseerd of erkend internaat waaraan een inrichting of afdeling voor buitengewoon onderwijs verbonden is, die ook door externe leerlingen bezocht mag worden ;

e) tehuis :
ieder door de Staat georganiseerd of erkend internaat waar gehandicapten verblijven, die als extern buitengewoon onderwijs volgen ;

f) pleeggezin :
ieder gezin dat de toestemming heeft gekregen tot het opnemen van gehandicapten die als extern buitengewoon onderwijs volgen".

*
* *

.../...

Volgens het voorontwerp is de persoon aan wiens bewaring een gehandicapte is toevertrouwd, degene aan wie die bewaring in rechte is toevertrouwd. Hij die de bewaring van een gehandicapte in feite heeft, zal dus niet als gezinshoofd kunnen worden beschouwd. Het voorontwerp maakt hierdoor tussen hen aan wier bewaring het kind is toevertrouwd, een onderscheid dat artikel 8 van de wet van 29 mei 1959 niet kent. Dat onderscheid dient te vervallen, overeenkomstig de bedoeling van de Regering om te werken met de definitie uit de schoolwetgeving.

"HOOFDSTUK II. - TOELATING VAN LEERLINGEN TOT HET BUITENGEWOON ONDERWIJS EN COMMISSIES VAN ADVIES.

Artikel 3 (artikel 4 van het voorontwerp).

Voor deze wet komen in aanmerking gehandicapten van 3 tot 21 jaar.

De Minister tot wiens bevoegdheid de nationale opvoeding behoort, kan, op advies van de commissie van advies voor buitengewoon onderwijs, gehandicapten van meer dan 21 jaar voor deze wet in aanmerking laten komen".

*
* *

Artikel 4 van het voorontwerp lijkt de Minister de bevoegdheid te verlenen om in een algemeen besluit het voordeel van de wet tot categorieën van gehandicapten uit te breiden. Een vergelijking met artikel 8, 6°, wijst uit, dat de tekst niet zo moet worden verstaan. Het gaat er om, de Minister bevoegdheid te geven om in individuele gevallen de voordelen van de wet te verlenen aan gehandicapten boven 21 jaar.

.../...

"Artikel 4 (artikel 5 van het voorontwerp).

Opdat een gehandicapte kan worden ingeschreven in een inrichting of afdeling voor buitengewoon onderwijs, moet het gezinshoofd een rapport voorleggen, waarin verklaard wordt dat de gehandicapte, gelet op de aard en de graad van zijn handicap, behoefte heeft aan het type van buitengewoon onderwijs dat door de inrichting of de afdeling wordt verstrekt.

Dit rapport wordt opgesteld en afgegeven hetzij :

a) door een psycho - medisch - sociaal centrum, een dienst voor voorlichting inzake studie- en beroepskeuze of een instelling die dezelfde waarborgen biedt als deze en erkend is door de Ministers tot wier bevoegdheid enerzijds de Nationale Opvoeding, anderzijds de Volksgezondheid behoren;

b) door een geneesheer wiens bevoegdheid bij een koninklijk besluit zal worden omschreven".

*

* *

Artikel 5 van het voorontwerp bepaalt, dat de gehandicapte in een inrichting voor buitengewoon onderwijs wordt ingeschreven op rapport van een geneesheer beschouwd als specialist of als erkend expert voor deze handicap.

De toepassing daarvan levert twee moeilijkheden op : ten eerste bestaat er geen graad of titel van geneesheer-specialist, vervolgens is het niet wenselijk gebleken in de wet een indeling van de gehandicapten te geven (memorie van toelichting, blz. 3).

.../...

Toch moeten de schoolbesturen met zekerheid weten, welke geneesheren het rapport op grond waarvan een gehandicapte in een inrichting zal worden ingeschreven, op geldige wijze kunnen opmaken en afgeven.

Voorgesteld wordt, artikel 5, b, van het voorontwerp te vervangen door een meer algemene formule, naar het voorbeeld van artikel 24 van de wet van 9 augustus 1963 tot instelling en organisatie van een regeling voor verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering.

De regeling inzake erkenning van de geneesheren-specialisten is op grond van die bepaling door het Ministerie van Volksgezondheid georganiseerd. De algemene regelen volgens welke geneesheren zouden worden aangewezen als "specialisten" voor gehandicapten, zouden overeenkomstig dat model kunnen worden vastgesteld door de Minister van Nationale Opvoeding.

"Artikel 5 (artikel 6, eerste lid, van het voorontwerp).

De Koning stelt per provincie ten minste een Commissie van advies voor het buitengewoon onderwijs in.

Artikel 6 (artikel 6, tweede en derde lid, en artikel 7 van het voorontwerp).

Iedere Commissie van advies bestaat uit :

1° een gelijk aantal vertegenwoordigers van de officiële en van de vrije sector, gekozen uit ieder van de volgende disciplines : de medische, de psychologische, de pedagogische en de sociale;

.../...

2° eventueel een gelijk aantal ouders, voorgedragen door de verenigingen van ouders van gehandicapten enerzijds uit het officieel, anderzijds uit het vrij onderwijs.

De commissie wordt voorgezeten door een van de onder 1° genoemde leden, namelijk beurtelings een lid uit de officiële en een uit de vrije sector, gekozen uit zijn groep.

De Koning bepaalt de overige regelen betreffende de samenstelling en de regelen betreffende de werkwijze van de commissies.

De werkingskosten komen ten laste van de Staat".

*
* *

De bepalingen betreffende de samenstelling van de commissies van advies, die verspreid lagen over artikel 6, tweede en derde lid, en artikel 7, zijn samengebracht.

Het voorontwerp onderscheidde de vertegenwoordigers van de medische, de psychologische, de pedagogische en de sociale disciplines naargelang zij "verbonden" waren aan "officiële" dan wel aan "vrije instellingen". Dat onderscheid lijkt overeen te komen met het onderscheid dat artikel 6, derde lid, van het voorontwerp maakt tussen de officiële en de vrije sector.

Wel geeft de wet van 29 mei 1959 een definitie van het officieel en van het vrij onderwijs, maar er bestaat geen definitie van officiële en van vrije instellingen, evenmin als van de officiële en de vrije sector.

De voorgestelde tekst werkt alleen met de begrippen "officiële sector" en "vrije sector", waarvan de Regering de betekenis nader behoort te omschrijven.

"Artikel 7 (artikel 8 van het voorontwerp).

Iedere commissie van advies voor het buitengewoon onderwijs heeft tot taak een met redenen omkleed advies uit te brengen :

1° op aanvraag van het gezinshoofd of van de persoon die met het toezicht op de leerplicht belast is, over de geschiktheid van een leerplichtig maar niet schoolgaand gehandicapte om buitengewoon onderwijs te ontvangen;

2° op aanvraag van het gezinshoofd of van de persoon die met het toezicht op de leerplicht belast is, over de wenselijkheid om aan een gehandicapte die wegens zijn handicap niet vervoerd kan worden, huisonderricht te laten verstrekken;

3° op aanvraag van het gezinshoofd, van het hoofd van een inrichting voor gewoon onderwijs of van de geneesheer die verantwoordelijk is voor de ploeg van het medisch schooltoezicht, over de wenselijkheid om een leerling die in een inrichting voor gewoon onderwijs ingeschreven is, over te plaatsen naar een inrichting of afdeling voor buitengewoon onderwijs;

4° op aanvraag van het gezinshoofd of van het hoofd van een inrichting of afdeling voor buitengewoon onderwijs, over de wenselijkheid om een leerling over te plaatsen naar een inrichting voor gewoon onderwijs;

5° op aanvraag van het gezinshoofd of van het hoofd van een inrichting of afdeling voor buitengewoon onderwijs of van de geneesheer die verantwoordelijk is voor de ploeg van het medisch schooltoezicht, over de wenselijkheid om een leerling, die in een inrichting of afdeling voor buitengewoon onderwijs is ingeschreven, over te

.../...

plaatsen naar een inrichting of afdeling voor buitengewoon onderwijs van een ander type, die hem een geschikter opvoeding kan verstrekken;

6° op aanvraag van het gezinshoofd of van de betrokkene, over de mogelijkheid dat deze laatste de voordelen van deze wet geniet na zijn 21e jaar;

7° op aanvraag van het gezinshoofd of van het hoofd van een inrichting of afdeling voor buitengewoon onderwijs, over de wenselijkheid om een gehandicapte geheel van leerplicht vrij te stellen.

Artikel 8 (artikel 9 van het voorontwerp).

De persoon die belast is met het toezicht op de leerplicht, de geneesheer die verantwoordelijk is voor de ploeg belast met het medisch schooltoezicht, en het schoolhoofd verwittigen het gezinshoofd als zij het advies vragen van de commissie van advies voor het buitengewoon onderwijs.

Artikel 9 (artikel 10 van het voorontwerp).

De leden van de door de Staat georganiseerde inspectie delen aan de inrichtende macht en aan het gezinshoofd de gevallen mee waarin zij het wenselijk achten :

1° dat een leerling die ingeschreven is in een inrichting voor gewoon onderwijs, wordt overgeplaatst naar een inrichting of afdeling voor buitengewoon onderwijs;

2° dat een leerling die ingeschreven is in een inrichting of afdeling voor buitengewoon onderwijs, wordt overgeplaatst naar een inrichting voor gewoon onderwijs;

.../...

3° dat een leerling die ingeschreven is in een inrichting of afdeling voor buitengewoon onderwijs, wordt overgeplaatst naar een inrichting of afdeling voor buitengewoon onderwijs van een ander type, die een geschikter opvoeding kan verstrekken".

*
* *

De hierboven voorgestelde teksten bevatten alleen vormwijzigingen. Artikel 8, 5°, van het voorontwerp is in overeenstemming gebracht met artikel 10, 3°, van hetzelfde voorontwerp.

"Artikel 10 (artikel 11 van het voorontwerp).

De Minister tot wiens bevoegdheid de Nationale Opvoeding behoort, kan op advies van de commissie van advies voor het buitengewoon onderwijs een gehandicapte vrijstellen van leerplicht.

De vrijstelling is beperkt in de tijd. Zij kan worden vernieuwd".

*
* *

De voorgestelde tekst geeft de Minister meer vrijheid om te beslissen over de vernieuwing van een vrijstelling.

.../...

"Artikel 11 (artikel 12 van het voorontwerp).

Voor zij haar advies uitbrengt, moet de commissie van advies voor het buitengewoon onderwijs het gezinshoofd, dat zich door een raadsman van zijn keuze kan laten bijstaan, horen of oproepen en het in artikel 5, tweede lid, bedoelde rapport doen opmaken.

Het gezinshoofd kiest de instelling of de geneesheer die het rapport zal opmaken.

Artikel 12 (artikel 13, eerste lid, van het voorontwerp).

De commissie van advies voor het buitengewoon onderwijs brengt haar advies bij een ter post aangetekende brief ter kennis van het gezinshoofd. Zij voegt er, volgens het type van buitengewoon onderwijs dat de gehandicapte nodig heeft, een lijst aan toe van alle inrichtingen of afdelingen voor buitengewoon onderwijs die buitengewoon onderwijs van dit type verstrekken .

Artikel 13 (artikel 13, tweede lid, van het voorontwerp).

De voorzitters van de commissies van advies voor het buitengewoon onderwijs zenden jaarlijks een activiteitsverslag aan de Hoge Raad voor het buitengewoon onderwijs. Daarin vermelden zij inzonderheid voor iedere handicap, hoeveel gevallen hun zijn voorgelegd.

.../...

HOOFDSTUK III. ORGANISATIE EN CONTROLE. HOGE RAAD EN VERBETERINGSRAAD.

Artikel 14 (artikel 14 van het voorontwerp).

De inrichtingen en afdelingen voor buitengewoon onderwijs hebben tot taak, met geschikte middelen onderwijs en opvoeding te verstrekken, die voldoen aan de bijzondere behoeften van de gehandicapten.

Artikel 15 (artikel 15, eerste en tweede lid, van het voorontwerp).

Iedere inrichting voor buitengewoon onderwijs omvat evenveel scholen, onderscheidenlijk leergangen als er types van buitengewoon onderwijs in pedagogische eenheden met volledig, onderscheidenlijk beperkt leerplan georganiseerd zijn.

Op het niveau van het bewaarschool- en het lager onderwijs worden de scholen voor buitengewoon onderwijs in klassen georganiseerd.

Op het niveau van het secundair onderwijs worden de scholen en leergangen voor buitengewoon onderwijs georganiseerd in afdelingen van een school of van een leergang naar gelang van de onderscheiden richtingen van het onderwijs.

Artikel 16 (artikel 15, derde lid, van het voorontwerp).

Een afdeling voor buitengewoon onderwijs kan een school worden wanneer zij genoeg leerlingen en genoeg klassen of groepen met bijzondere onderwijsrichting telt om een afzonderlijke pedagogosche eenheid te vormen".

*

* *

.../...

De hierboven voorgestelde artikelen 11 tot 16 zijn alleen naar de vorm gewijzigd.

"Artikel 17.- (artikel 17 van het voorontwerp).

In de scholen, leergangen en afdelingen voor buitengewoon onderwijs houdt het leerplan, opgemaakt of goedgekeurd door de Minister tot wiens bevoegdheid de Nationale Opvoeding behoort,inzake onderwezen vakken en studiepeil zoveel mogelijk rekening met de wets- en verordeningsbepalingen die van toepassing zijn in de inrichtingen voor gewoon onderwijs".

*
* *

In verband met dit artikel verwijst de Raad van State naar de algemene opmerking II, B.

"Artikel 18 (artikel 19 van het voorontwerp).

De Koning organiseert de controle en het medisch toezicht op de instituten voor buitengewoon onderwijs, de tehuizen en de pleeggezinnen.

Hij organiseert de schoolinspectie en het medisch toezicht op de inrichtingen, scholen, leergangen en afdelingen voor buitengewoon onderwijs".

*
* *

.../...

In dit artikel is alleen de vorm gewijzigd.

"Artikel 19 (artikel 20 van het voorontwerp).

Bij het Ministerie van Nationale Opvoeding wordt een Hoge Raad voor het buitengewoon onderwijs ingesteld die tot taak heeft, hetzij op eigen initiatief, hetzij op verzoek van de Minister tot wiens bevoegdheid de Nationale Opvoeding behoort, de in de artikelen 21, § 2, en 25 van deze wet bedoelde adviezen en ook adviezen over alle vraagstukken in verband met het buitengewoon onderwijs uit te brengen.

De Hoge Raad is samengesteld uit vertegenwoordigers van de medische, de pedagogische, de psychologische en de sociale disciplines, en van de verenigingen van ouders van gehandicapten.

De helft van hen wordt gekozen uit leden van het onderwijzend personeel.

De officiële en de vrije sector zijn in gelijken getale vertegenwoordigd in de Raad.

Het voorzitterschap van de Raad wordt beurtelings waargenomen door een vertegenwoordiger van de officiële en door een vertegenwoordiger van de vrije sector, die gekozen wordt uit zijn groep.

Ambtenaren aangewezen door de Ministers tot wier bevoegdheid de Nationale Opvoeding, de Volksgezondheid, het Gezin en de Justitie behoren, hebben in de Raad zitting met raadgevende bevoegdheid.

.../...

De Koning bepaalt de overige regelen betreffende de samenstelling en de regelen betreffende de werkwijze van de Hoge Raad.

De werkingskosten komen ten laste van de Staat".

*
* *

De begrippen "officiële sector" en "vrije sector" zouden nader moeten worden omschreven (zie artikel 6 van de voorgestelde tekst).

"Artikel 20 : Verbeteringsraad

... (ongewijzigde tekst van artikel 21 van het voorontwerp)...".

"HOOFDSTUK IV. - REISKOSTEN EN KOSTEN VAN HUISONDERWIJS.

Artikel 21 (artikel 22 van het voorontwerp).

§ 1. Volgens door de Koning te stellen nadere regelen neemt de Staat te zijnen laste de reiskosten van gehandicapten die zich van hun verblijfplaats, tehuis of pleeggezin naar een inrichting of afdeling voor buitengewoon onderwijs, of van hun verblijfplaats naar het instituut voor buitengewoon onderwijs, het tehuis of het pleeggezin begeven, en de kosten van de terugreis naar de plaats van vertrek, zulks gedurende de ganse tijd dat zij buitengewoon onderwijs volgen.

.../...

§ 2. De Staat kan, volgens nadere regelen te bepalen bij koninklijk besluit, overlegd in Ministerraad en vastgesteld op advies van de Hoge Raad voor het buitengewoon onderwijs, bijdragen in de kosten van huisonderwijs aan gehandicapten die wel in staat zijn buitengewoon onderwijs te volgen, maar, volgens het advies van de in artikel 5 bedoelde commissie, wegens de ernst van hun handicap tijdelijk of permanent niet bij machte zijn het te doen in een school, leergang of afdeling voor buitengewoon onderwijs".

*

* *

Vormwijzigingen.

"HOOFDSTUK V. - WIJZIGINGSBEPALINGEN.

Afdeling 1 - Wijzigingen in de wet van 29 mei 1959 tot wijziging van de wetgeving betreffende het bewaarschool-onderwijs, het lager, middelbaar, normaal-, technisch en kunstonderwijs.

Artikel 22 (nieuw artikel betreffende het opschrift - zie algemene opmerking II, A).

Het opschrift van de wet van 29 mei 1959 tot wijziging van de wetgeving betreffende het bewaarschool-onderwijs, het lager,middelbaar, normaal-, technisch en kunstonderwijs wordt door het volgende opschrift vervangen :

"Wet betreffende het bewaarschoolonderwijs, het lager, middelbaar, normaal-, technisch en kunstonderwijs".

.../...

Artikel 23 (artikel 23 van het voorontwerp).

Artikel 1, eerste lid, van dezelfde wet wordt door de volgende bepaling vervangen :

"Deze wet is van toepassing op het bewaarschool-onderwijs, het lager, middelbaar, normaal-, technisch en kunstonderwijs en op het buitengewoon onderwijs".

Artikel 24 (artikel 25 van het ontwerp).

Artikel 27 van dezelfde wet wordt door de volgende bepaling vervangen :

"Artikel 27. § 1. In het bewaarschoolonderwijs, het lager, middelbaar, normaal-, technisch en kunstonderwijs worden weddetoelagen verleend voor de leden van het directie- en onderwijzend personeel en voor de studie-meesters-opvoeders. Zij worden niet verleend voor de studiemeesters van de internaten. De te subsidiëren prestaties worden bepaald op grondslag van de normen die in het onderwijs van de Staat gelden voor dezelfde onderwijsgraad, behalve wat de studiemeesters-opvoeders betreft, voor wie de normen verdubbeld worden.

§ 2. In het buitengewoon onderwijs worden wedde-toelagen verleend voor de leden van het personeel der volgende categorieën :

- directie- en onderwijzend personeel;
- opvoedend hulppersoneel;
- medisch personeel;
- para-medisch personeel;
- wetenschappelijk personeel.

.../...

De te subsidiëren prestaties worden bepaald op grondslag van de normen die in het onderwijs van de Staat gelden of op grondslag van de normen die eigen zijn aan het gesubsidieerd onderwijs, wanneer de leden van het personeel hun bediening uitoefenen in inrichtingen of afdelingen van inrichtingen die geen tegenhanger hebben in het onderwijs van de Staat. Die normen verschillen naar gelang van het type van buitengewoon onderwijs, de graad, de school- of leergangafdelingen.

Voor de prestaties waarvoor weddetoelagen zijn verleend, mag geen andere toelage worden verleend, ook niet door private personen".

*

* *

De bepalingen betreffende het buitengewoon onderwijs die moeten worden ingevoegd in artikel 27 van de wet van 29 mei 1959, zijn opgenomen in een paragraaf 2, terwijl paragraaf 1 het huidige artikel 27 overneemt, dat van toepassing is op de andere onderwijscategorieën.

Voor het bepalen van de normen van berekening van de weddetoelagen, niet van de subsidies zelf, moet rekening worden gehouden met"het onderwijstype, de onderwijsgraad en de onderwijsafdelingen". Opdat onmogelijk verward kan worden met het in artikel 3 van het voorontwerp omschreven begrip "afdeling voor buitengewoon onderwijs" is het woord "onderwijsafdeling", met goedvinden van de gemachtigde ambtenaar, vervangen door "school- of leergangafdelingen".

.../...

Het voornemen van de Regering om "alle recht op vergoedingen, van wie dan ook, voor dezelfde prestaties te ontnemen aan wie voor weddetoelagen in aanmerking komt" is beknopter weergegeven.

Het laatste lid van het voorontwerp verplicht de "belanghebbenden" tot het ondertekenen van een verklaring "telkens als een dubbele subsidiëring voor dezelfde prestaties tot de mogelijkheden behoort".

Wie zijn de belanghebbenden ? De inrichtende macht die recht heeft op de weddetoelagen (Cass. 1 juni 1944, Pas. 1944, I, 362) of het lid van het personeel aan wie die toelage rechtstreeks wordt uitbetaald ? Wanneer zal "een dubbele subsidiëring tot de mogelijkheden behoren"? Dit zijn even zoveel vragen waarop het ontwerp geen antwoord geeft en die de toepassing op al die punten onzeker zullen maken.

"Artikel 25 (artikel 26 van het voorontwerp).

§ 1. Artikel 32, derde lid, laatste volzin, van dezelfde wet wordt geschrapt.

§ 2. Hetzelfde artikel wordt met de volgende bepalingen aangevuld :

"Voor het buitengewoon onderwijs wordt het bedrag door de Koning vastgesteld op advies van de Hoge Raad voor het buitengewoon onderwijs. Het gaat van 3.000 frank tot 12.000 frank naar gelang van het type, de graad of de school- of leergangafdeling voor buitengewoon onderwijs met volledig leerplan.

.../...

Het bedrag van de toelagen bedoeld in het ... lid, dat overeenstemt met de huidige levensstandaard, wordt volgens de schommelingen van het indexcijfer der kleinhandelsprijzen verhoogd of verminderd, onder de voorwaarden bepaald bij koninklijk besluit".

*
* *

De nieuwe bepaling moet worden ingevoegd vóór de laatste volzin van artikel 32 van de wet van 29 mei 1959 als men, overeenkomstig de bedoeling van de Regering, alle twijfel wil wegnemen over de koppeling van de toelagen voor het buitengewoon onderwijs aan het indexcijfer der kleinhandelsprijzen.

Volgens de wet van 1959 stemt het bedrag van de toelagen voor de verschillende in artikel 32 bedoelde onderwijstakken overeen "met de huidige levensstandaard". De Regering dient te oordelen of die tekst zo maar kan worden toegepast op de toelagen voor het buitengewoon onderwijs, waarvan het bedrag veel later is vastgesteld.

Ook moet nader worden bepaald, en de gemachtigde ambtenaar geeft dat toe, "dat de afdeling voor buitengewoon onderwijs" in feite een "school- of leergangafdeling" is.

"<u>Artikel 26</u> (artikel 27 van het voorontwerp).

In artikel 34 van dezelfde wet wordt het volgende lid ingevoegd tussen het eerste en het tweede lid :

.../...

"Uitrustingstoelagen worden verleend aan de inrichtingen en afdelingen voor buitengewoon onderwijs om hen te helpen bij het aanschaffen van het meubilair en het materieel die voor het type van buitengewoon onderwijs dat zij verstrekken nodig zijn".

"Afdeling 2. - Wijzigingen in de wetten op het lager onderwijs gecoördineerd op 20 augustus 1957.

Artikel 27 (artikel 28 van het voorontwerp).

Artikel 2, 1°, van de wetten op het lager onderwijs, gecoördineerd op 20 augustus 1957, wordt door de volgende bepaling vervangen :

"1° wanneer er geen school van de lagere of van de middelbare graad, noch klassen, scholen of afdelingen voor geschikt buitengewoon onderwijs bestaan binnen een afstand van vier kilometer van de woning van het kind".

Artikel 28 (artikel 29 van het voorontwerp).

Artikel 2, eerste lid, 3°, tweede en derde lid, van dezelfde gecoördineerde wetten wordt opgeheven.

Artikel 29 (artikel 30 van het voorontwerp).

Artikel 3, tweede en derde lid, van dezelfde gecoördineerde wetten wordt opgeheven.

Artikel 30 (artikel 31 van het voorontwerp).

Artikel 23, vierde lid, van dezelfde gecoördineerde wetten wordt door de volgende bepaling vervangen :

"De kinderen die alleen maar schoolachterstand hebben, worden in afzonderlijke klassen gegroepeerd, indien zij in voldoenden getale zijn".

.../...

Artikel 31 (artikel 32 van het voorontwerp).

Artikel 26 van dezelfde gecoördineerde wetten wordt door de volgende bepaling vervangen :

"Artikel 26. Gemeenten kunnen door de Koning gemachtigd worden om samen, hetzij één of meer scholen, hetzij in overleg met de provinciën, één of meer scholen, afdelingen of klassen voor kinderen die alleen schoolachterstand vertonen en scholen en afdelingen voor buitengewoon onderwijs, gemeenschappelijk op te richten of te onderhouden".

Artikel 32 (artikel 33 van het voorontwerp).

Artikel 69, § 1, vierde lid, van dezelfde gecoördineerde wetten, gewijzigd bij de wet van 17 maart 1965, wordt door de volgende bepaling vervangen :

"De wijze van toepassing van deze paragraaf wat de gehandicapten betreft, wordt jaarlijks bij koninklijk besluit vastgelegd".

*

* *

Ter vervanging van de woorden "de abnormale kinderen" die thans in de wet staan, is de voorkeur gegeven aan de woorden "de gehandicapten" boven "het buitengewoon onderwijs".

"Afdeling 3. - Wijzigingen in de wet van 22 juni 1964 betreffende het statuut der personeelsleden van het Rijksonderwijs.

.../...

Artikel 33 (nieuw artikel - zie algemene opmerking IV).

Artikel 3 van de wet van 22 juni 1964 betreffende het statuut der personeelsleden van het Rijksonderwijs wordt door de volgende bepaling vervangen :

"Artikel 3. § 1. In de inrichtingen voor kleuter-, lager, middelbaar, technisch, kunst- en normaal onderwijs worden de personeelsleden ingedeeld in een van de volgende categorieën :

1° bestuurs- en onderwijzend personeel;

2° opvoedend hulppersoneel;

3° para-medisch personeel;

4° administratief personeel;

5° meesters-, vak- en dienstpersoneel.

§ 2. In de inrichtingen voor buitengewoon onderwijs worden de personeelsleden ingedeeld in de volgende personeelscategorieën :

1° het personeel bedoeld in § 1;

2° medisch personeel;

3° wetenschappelijk personeel".

OBSERVATIONS GENERALES.

F. Les articles 16 et 18 de l'avant-projet, qui sont applicables, selon le fonctionnaire délégué, tant à l'enseignement de l'Etat qu'à l'enseignement subventionné donnent au Roi le pouvoir de déterminer les normes de population scolaire, le nombre des membres du personnel, les titres de capacité requis et la rémunération. L'article 18 fixe également les catégories du personnel des établissements et sections d'enseignement spécial.

La constitutionnalité de ces dispositions devrait être examinée dans la mesure où celles-ci tendraient à régler d'autorité l'organisation de l'enseignement libre.

Le Gouvernement n'a toutefois pas l'intention, d'après le fonctionnaire délégué, de s'écarter des principes de la loi du 29 mai 1959, qui consistent à déterminer les prestations susceptibles d'être subventionnées d'après les normes applicables à l'enseignement de l'Etat et à octroyer, en conséquence, des subventions-traitements, dont les modalités de fixation varient, selon que le personnel de l'enseignement subventionné possède ou non les titres requis pour la même fonction dans l'enseignement de l'Etat (articles 27 et 29 de la loi du 29 mai 1959).

.../...

Les articles 16 et 18 de l'avant-projet devraient être revus en fonction de ces intentions et les adaptations nécessaires devraient éventuellement être apportées à la loi du 29 mai 1959.

II. La loi en projet sur l'enseignement spécial constitue une loi organique de cet enseignement qui doit prendre place à côté des lois organiques de l'enseignement primaire, normal, moyen, technique et artistique.

L'article 23 de l'avant-projet complète l'article 1er, alinéa 1er, de la loi du 29 mai 1959 ainsi conçu :

"La présente loi est applicable à l'enseignement gardien, primaire, moyen, normal, technique et artistique" par les mots : "ainsi qu'à l'enseignement spécial".

Cette conception emporte plusieurs conséquences.

A. L'intitulé de la loi du 29 mai 1959 devra être modifié. Si la loi du 29 mai 1959, qui est venue se superposer à la législation existante, a pu être intitulée : "Loi modifiant la législation relative à l'enseignement gardien, primaire, moyen, normal, technique et artistique", elle ne peut être considérée comme modifiant une loi organique postérieure sur l'enseignement spécial.

C'est pourquoi le Conseil d'Etat propose pour la loi du 29 mai 1959 le nouvel intitulé plus large de : "Loi relative à l'enseignement gardien, primaire, moyen, normal, technique et artistique".

.../...

B. La modification apportée à l'article 1er de la loi du 29 mai 1959 ne suffit pas pour rendre toutes les dispositions de cette loi applicables à l'enseignement spécial.

L'examen de l'article 24 de l'avant-projet le montre bien.

Ce texte se borne, en effet, à ajouter à l'article 24, § 1er, de la loi du 29 mai 1959, la disposition suivante :

"La condition d'un an de fonctionnement n'est pas requise pour l'admission aux subventions des établissements et sections d'enseignement spécial".

Or, l'article 24, § 1er, de la loi du 29 mai 1959, qui règle l'octroi des subventions aux établissements et sections en formation, n'est applicable, dans sa version actuelle, qu'à l'enseignement gardien et primaire, moyen, normal, technique et artistique et pas à l'enseignement spécial.

Une adaptation du texte de l'article 24, § 1er, de la loi du 29 mai 1959 est donc nécessaire pour traduire les intentions du Gouvernement.

Tel qu'il est rédigé, l'article 24, § 2, qui n'est pas non plus applicable à l'enseignement spécial, devrait lui aussi être remanié pour tenir compte des particularités de l'organisation de l'enseignement spécial, d'autant que l'on peut se poser plusieurs questions.

.../...

Le programme qu'il convient de respecter, aux termes de l'article 24, § 2, 2°, est-il le même que le programme dont il est question à l'article 17 de l'avant-projet ?

Le nombre minimum d'élèves dont il est question à l'article 24, § 2, 5°, c'est-à-dire les normes applicables aux subventions-traitements (article 27), ne font-elles pas double emploi avec les normes de population dont il est question à l'article 16 de l'avant-projet ?

Dans l'ignorance des intentions précises du Gouvernement à ce sujet, le Conseil d'Etat ne peut faire de suggestion de texte.

*
* *

Les remarques qui viennent d'être faites à propos de l'article 24 valent pour d'autres articles de la loi du 29 mai 1959, notamment les articles 3, 9, 12, 18, 23, 25, 27, 32, 34 et 49.

Une adaptation de ces dispositions est nécessaire pour harmoniser l'avant-projet de loi organique de l'enseignement spécial avec la loi du 29 mai 1959.

*
* *

.../...

C. L'organisation de l'enseignement spécial en une catégorie d'enseignement distincte des autres s'oppose à ce que des écoles et des cours d'enseignement spécial puissent faire partie d'un enseignement autre que l'enseignement spécial.

Selon l'économie de l'avant-projet, les handicapés ne peuvent recevoir un enseignement approprié dans les écoles ordinaires. Ils doivent être groupés dans des établissements conçus pour eux et dans lesquels il leur est donné un enseignement distinct des autres enseignements.

Les articles 34 et 35 de l'avant-projet s'écartent de cette conception en maintenant des écoles et des cours d'enseignement spécial dans l'enseignement technique. C'est plutôt les en retirer qu'il faudrait faire pour respecter les idées mêmes qui sont à la base de l'avant-projet.

Le maintien d'écoles et de cours d'enseignement spécial dans l'enseignement technique est d'ailleurs de nature à provoquer de regrettables confusions. On peut notamment se demander si les lois et règlements propres à l'enseignement technique seront applicables à ces écoles et cours.

III. L'article 36 de l'avant-projet complète l'article 10 de la loi du 30 juillet 1963 concernant l'emploi des langues dans l'enseignement par une disposition qui autorise le Roi à dispenser en tout ou en partie des types déterminés d'enseignement spécial de l'enseignement obligatoire de la seconde langue.

.../...

En proposant cette modification, le Gouvernement suppose que l'article 10 de la loi du 30 juillet 1963 est applicable à l'enseignement spécial. Tel n'est pas le cas.

La loi du 30 juillet 1963 sur l'emploi des langues dans l'enseignement s'applique aux établissements d'enseignement gardien, primaire, normal, technique, artistique ou spécial. Or, l'article 10 rend l'enseignement d'une seconde langue obligatoire dans les écoles primaires qui ne sont pas des établissements d'enseignement spécial. Là où le législateur a désiré viser ceux-ci, il l'a fait expressément, par exemple à l'article 7, 2°, pour déroger en leur faveur au principe du régionalisme linguistique.

Seul l'article 10, alinéa 4, pourrait éventuellement trouver à s'appliquer aux établissements d'enseignement spécial du niveau secondaire, puisqu'il permet sans l'imposer d'enseigner dans l'enseignement secondaire un certain nombre de matières dans la seconde langue.

Mais il semble qu'il n'y ait pas de raison de déroger à cette disposition qui n'est pas impérative et ne fait qu'ouvrir une possibilité.

L'article 36 de l'avant-projet est, dans ces conditions, inutile.

.../...

IV. L'article 18 de l'avant-projet constitue, dans la mesure où il s'applique à l'enseignement de l'Etat, une modification implicite de la loi du 22 juin 1964 relative au statut des membres du personnel de l'enseignement de l'Etat.

Il conviendrait de modifier expressément cette loi.

Le Conseil d'Etat propose un texte à insérer au chapitre des dispositions modificatives.

V. L'article 37 de l'avant-projet prévoit que la loi sera appliquée progressivement par type d'enseignement spécial.

Si l'avant-projet fait allusion à plusieurs endroits au "type d'enseignement spécial" (articles 5, 8, 10, 13, 18, 25, 26, 27, 36), il ne définit nulle part cette notion. L'article 5 prévoit qu'il s'agit de l'enseignement dont le handicapé a besoin, vu la nature et le degré de son handicap. Ce besoin est apprécié par un des organismes visés à l'article 5, a, ou le médecin spécialiste du handicap. Comme la loi s'est, d'autre part, interdit d'opérer une classification des handicaps (exposé des motifs, page 3), on n'aperçoit pas comment il sera possible de déterminer des types d'enseignement spécial, ou tout au moins de les déterminer tant que tous les handicapés n'auront pas fait l'objet du rapport prévu à l'article 5.

Il faudra alors déterminer, d'après la nature et le degré des handicaps, les types d'enseignement spécial.

.../...

Le projet ne permet pas de déceler quel sera le sort des handicapés tant qu'un type d'enseignement spécial n'aura pas été déterminé qui soit adapté au handicap dont ils sont atteints. Il faut donc supposer que des élèves et leurs professeurs continueront à relever des autres catégories d'enseignement traditionnel, avec toutes les conséquences qui en découlent au point de vue traitements, subventions, obligation scolaire , etc ...

Il y aura donc au sein de l'enseignement spécial une dualité de régime qui paraît peu souhaitable et inconciliable avec la conception de l'avant-projet.

*
* *

TEXTE PROPOSE .

Le texte proposé ci-après par le Conseil d'Etat apporte à l'avant-projet des modifications qui sont brièvement commentées.

Le mot "handicapés" a été substitué dans ce texte aux mots "enfants et adolescents handicapés". C'est que la distinction entre les enfants et les adolescents, qui n'est d'ailleurs pas faite par le projet, ne paraît être d'aucune utilité.

L'expression "école ordinaire" a été remplacée par celle d'"établissement d'enseignement ordinaire" utilisée par la loi du 8 avril 1965 relative à la protection de la

jeunesse, notamment à l'article 37, 2°, a, où elle est opposée à celle d'établissement d'enseignement spécial.

Pour les raisons indiquées ci-avant, le texte proposé ne reprend pas les articles 16 et 18, 24, 34 à 37 de l'avant-projet (voir les observations générales I, II, B, II, C, III, V) et contient deux dispositions nouvelles, les articles 22 et 33 (observations générales II, A, et IV).

"CHAPITRE I. - CHAMP D'APPLICATION - DEFINITIONS.

Article 1er (articles 1er et 2 de l'avant-projet).

La présente loi s'applique à l'enseignement spécial destiné aux handicapés pour lesquels les établissements d'enseignement ordinaire ne peuvent dispenser l'enseignement et l'éducation appropriés.

Les enfants qui ne sont que des retardés scolaires ne sont pas des handicapés au sens de la présente loi".

*

* *

La loi ne s'applique pas seulement, comme l'avant-projet le prévoyait, à des établissements ou sections d'établissements d'enseignement spécial. Le champ d'application est plus large.

Il est inutile de préciser que les retardés scolai bénéficient de dispositions légales et administratives propres (cfr. article 31 de l'avant-projet).

.../

Le texte proposé ne reprend pas l'article 2, alinéa 2, de l'avant-projet, les explications demandées au sujet de l'interprétation de cet article n'ayant pas été données.

"Article 2 (article 3 de l'avant-projet).

Pour l'application de la présente loi, il faut entendre par :

a) chef de famille :
le père, la mère, le tuteur ou la personne à qui est confiée la garde d'un handicapé;

b) établissement d'enseignement spécial :
tout établissement scolaire organisé, subventionné ou reconnu par l'Etat qui dispense l'enseignement et l'éducation appropriés aux handicapés;

c) section d'enseignement spécial :
la classe ou les classes annexées à un établissement d'enseignement ordinaire ou spécial du niveau gardien, du niveau primaire ou du niveau secondaire où l'enseignement et l'éducation appropriés sont dispensés à des handicapés;

d) institut d'enseignement spécial :
tout internat organisé ou agréé par l'Etat, auquel est annexé un établissement ou section d'enseignement spécial pouvant également être fréquenté par des élèves externes;

.../...

e) home d'accueil :
tout internat organisé ou agréé par l'Etat hébergeant des handicapés qui fréquentent comme externes l'enseignement spécial;

f) famille d'accueil :
toute famille autorisée à accueillir des handicapés qui fréquentent comme externes l'enseignement spécial".

*
* *

L'avant-projet précise que la personne à qui est confiée la garde d'un handicapé est celle à qui cette garde est confiée en droit. Il en résulte que la personne qui a la garde en fait ne pourra être considérée comme chef de famille. L'avant-projet opère ainsi entre les personnes ayant la garde de l'enfant une distinction que l'article 8 de la loi du 29 mai 1959 ne fait pas. Il importe de la supprimer pour respecter l'intention du Gouvernement de reprendre la définition qui est d'usage dans la législation scolaire.

"CHAPITRE II. - DE L'ADMISSION DES ELEVES DANS L'ENSEIGNEMENT SPECIAL ET DES COMMISSIONS CONSULTATIVES.

Article 3 (article 4 de l'avant-projet).

Bénéficient des avantages de la présente loi les handicapés âgés de 3 à 21 ans.

Le Ministre qui a l'Education nationale dans ses attributions peut autoriser, sur avis de la commission consultative de l'enseignement spécial, des handicapés âgé de plus de 21 ans à bénéficier des avantages de la loi".

*
* *

.../..

L'article 4 de l'avant-projet paraît donner au Ministre le pouvoir de prendre un arrêté général étendant le bénéfice de la loi à des catégories de handicapés. Telle n'est pas l'interprétation qu'il convient de donner au texte, ainsi que le fait apparaître le rapprochement de celui-ci avec l'article 8, 6°. Il s'agit de donner au Ministre le pouvoir d'accorder, dans des cas individuels, les avantages de la loi à des handicapés qui ont dépassé l'âge de 21 ans.

"Article 4 (article 5 de l'avant-projet).

L'inscription d'un handicapé dans un établissement ou une section d'enseignement spécial est subordonnée à la production, par le chef de famille, d'un rapport attestant que le handicapé , vu la nature et le degré de son handicap, a besoin du type d'enseignement spécial dispensé par cet établissement ou cette section.

Ce rapport est établi et délivré soit :

a) par un centre psycho-médico-social, un office d'orientation scolaire et professionnelle, ou par un organisme présentant les mêmes garanties que ceux-ci et agréé par les Ministres ayant l'Education nationale, d'une part, et la Santé publique, d'autre part, dans leurs attributions;

b) par un médecin dont la qualification sera déterminée par arrêté royal".

*

* *

.../...

L'article 5 de l'avant-projet dispose que le handicapé est inscrit dans un établissement d'enseignement spécial sur rapport d'un médecin considéré comme spécialiste ou comme expert pour ce handicap.

L'application de cette disposition se heurte à deux difficultés : il n'existe, d'une part, pas de grade ou de titre de médecin-spécialiste. Il n'a, d'autre part, pas paru souhaitable d'opérer une classification des handicapés dans la loi (exposé des motifs, page 3).

Il est cependant indispensable que les directions d'école sachent avec certitude quels sont les médecins qui pourront valablement établir et délivrer le rapport sur base duquel un handicapé sera inscrit dans un établissement.

Le Conseil d'Etat propose de remplacer l'article 5, b, de l'avant-projet par une formule plus générale inspirée de l'article 24 de la loi du 9 août 1963 instituant et organisant un régime d'assurance obligatoire contre la maladie et l'invalidité.

C'est sur base de cette disposition qu'est organisé le régime d'agréation des médecins-spécialistes par le Ministère de la Santé publique. Les règles générales selon lesquelles des médecins seraient désignés comme "spécialistes" des handicapés pourraient être arrêtées sur ce modèle par le Ministre de l'Education nationale.

.../...

"Article 5 (article 6, alinéa 1er, de l'avant-projet).

Le Roi crée au moins une commission consultative de l'enseignement spécial par province.

Article 6 (article 6, alinéas 2 et 3, et article 7 de l'avant-projet).

Chaque commission consultative comprend :

1° un nombre égal de représentants du secteur officiel et du secteur libre choisis dans chacune des disciplines médicale, psychologique, pédagogique et sociale;

2° éventuellement, un nombre égal de parents présentés par les associations de parents d'enfants handicapés de l'enseignement officiel, d'une part, par celles de l'enseignement libre, d'autre part.

La commission est présidée, à tour de rôle, par un membre visé au 1°, du secteur officiel et du secteur libre, élu au sein de son groupe.

Le Roi fixe les autres règles relatives à la composition des commissions et celles qui ont trait au fonctionnement de celles-ci.

Les frais de fonctionnement sont à charge de l'Etat".

*

* *

Les dispositions relatives à la composition des commissions consultatives réparties à l'article 6, alinéas 2 et 3, et à l'article 7 ont été regroupées.

.../...

L'avant-projet opérait parmi les représentants des disciplines médicale, psychologique, pédagogique et sociale une distinction entre personnes "dépendant" des "institutions officielles" et des "institutions libres". Cette distinction paraît correspondre à celle qui est faite entre secteur officiel et secteur libre par l'article 6, alinéa 3, de l'avant-projet.

Si la loi du 29 mai 1959 définit l'enseignement officiel et l'enseignement libre, il n'existe, en revanche, pas de définition des institutions officielles et des institutions libres, non plus que du secteur officiel et du secteur libre.

Le texte proposé ne reprend que les notions de "secteur officiel" et "secteur libre" dont il appartient au Gouvernement de préciser le sens.

"Article 7 (article 8 de l'avant-projet).

Chaque commission consultative de l'enseignement spécial est chargée de donner un avis motivé :

1° à la demande du chef de famille ou de la personne chargée du contrôle de l'obligation scolaire, sur l'aptitude d'un handicapé soumis à l'obligation scolaire mais ne fréquentant pas l'école, à recevoir un enseignement spécial;

2° à la demande du chef de famille ou de la personne chargée du contrôle de l'obligation scolaire, sur l'opportunité de faire dispenser l'enseignement à domicile à un handicapé qui ne peut être transporté à cause de son handicap;

.../...

3° à la demande du chef de famille, du chef de l'établissement d'enseignement ordinaire ou du médecin responsable de l'équipe de l'inspection médicale scolaire, sur l'opportunité de transférer dans un établissement ou dans une section d'enseignement spécial un élève inscrit dans un établissement d'enseignement ordinaire;

4° à la demande du chef de famille ou du chef d'un établissement ou section d'enseignement spécial, sur l'opportunité de transférer un élève dans un établissement d'enseignement ordinaire;

5° à la demande du chef de famille ou du chef d'un établissement ou section d'enseignement spécial ou du médecin responsable de l'équipe de l'inspection médicale scolaire, sur l'opportunité de transférer un élève inscrit dans un établissement ou section d'enseignement spécial dans un établissement ou section d'enseignement spécial d'un autre type, pouvant apporter une aide éducative mieux appropriée;

6° à la demande du chef de famille ou de l'intéressé sur la possibilité pour ce dernier de bénéficier des avantages de la présente loi au-delà de l'âge de 21 ans;

7° à la demande du chef de famille ou du chef d'un établissement ou d'une section d'enseignement spécial, sur l'opportunité de dispenser un handicapé de toute obligation scolaire .

Article 8 (article 9 de l'avant-projet).

La personne chargée du contrôle de l'obligation scolaire, le médecin responsable de l'équipe chargée de l'inspection médicale scolaire et le chef d'école préviennent le chef de famille lorsqu'ils soumettent une demande d'avis à la commission consultative de l'enseignement spécial.

.../...

Article 9 (article 10 de l'avant-projet).

Les membres de l'inspection organisée par l'Etat signalent au pouvoir organisateur et au chef de famille les cas où ils estiment qu'il est opportun :

1° de transférer dans un établissement ou section d'enseignement spécial un élève inscrit dans un établissement d'enseignement ordinaire;

2° de transférer dans un établissement d'enseignement ordinaire un élève inscrit dans un établissement ou section d'enseignement spécial;

3° de transférer un élève inscrit dans un établissement ou section d'enseignement spécial dans un établissement ou section d'enseignement spécial d'un autre type pouvant apporter une aide éducative mieux appropriée".

*
* *

Les textes proposés ci-avant ne comportent que des modifications de forme. L'article 8, 5°, de l'avant-projet est mis en concordance avec l'article 10, 3°, du même avant-projet.

"Article 10 (article 11 de l'avant-projet).

Le Ministre ayant l'Education nationale dans ses attributions peut, sur avis de la commission consultative de l'enseignement spécial, dispenser un handicapé de l'obligation scolaire.

La dispense est limitée dans le temps. Elle peut être renouvelée".

*
* *

.../...

Le texte proposé donne plus de liberté d'appréciation au Ministre pour décider du renouvellement d'une dispense.

"Article 11 (article 12 de l'avant-projet).

Avant de donner son avis, la commission consultative de l'enseignement spécial est tenue d'entendre ou d'appeler le chef de famille, qui peut se faire assister par un conseil de son choix, et de faire établir le rapport prévu à l'article 5, alinéa 2.

Le chef de famille choisit l'organisme ou le médecin qui établira le rapport .

Article 12 (article 13, alinéa 1er, de l'avant-projet).

La commission consultative de l'enseignement spécial communique, par pli recommandé à la poste, son avis au chef de famille. Elle y joint, selon le type d'enseignement spécial dont le handicapé a besoin, une liste de tous les établissements ou sections d'enseignement spécial où ce type d'enseignement spécial est dispensé .

Article 13 (article 13, alinéa 2, de l'avant-projet).

Les présidents des commissions consultatives de l'enseignement spécial adressent annuellement un rapport d'activité au Conseil supérieur de l'enseignement spécial. Ils y mentionnent notamment, pour chaque handicap, le nombre des cas qui leur ont été soumis .

CHAPITRE III. ORGANISATION ET CONTROLE. CONSEIL SUPERIEUR ET CONSEIL DE PERFECTIONNEMENT.

Article 14 (article 14 de l'avant-projet).

Les établissements et sections d'enseignement spécial ont pour mission de dispenser, par des moyens

.../...

appropriés, un enseignement et une aide éducative qui répondent aux besoins particuliers des handicapés".

Article 15 (article 15, alinéas 1er et 2, de l'avant-projet).

Tout établissement d'enseignement spécial comporte un nombre d'écoles ou de cours égal respectivement à celui des types d'enseignement spécial qui y sont organisés en unités pédagogiques à horaire complet ou à horaire réduit.

Au niveau de l'enseignement gardien et primaire, les écoles d'enseignement spécial sont organisées en classes.

Au niveau de l'enseignement secondaire, les écoles et les cours d'enseignement spécial sont organisés en sections d'écoles ou sections de cours d'après les diverses orientations qui font l'objet de l'enseignement .

Article 16 (article 15, alinéa 3, de l'avant-projet).

Une section d'enseignement spécial peut devenir une école lorsqu'elle compte un nombre d'élèves et un nombre de classes ou de groupes où l'orientation de l'enseignement est particulière, suffisants pour former une unité pédagogique distincte".

*

* *

.../...

Les articles 11 à 16 proposés ci-dessus ne comportent que des modifications de forme.

"Article 17 (article 17 du projet).

Dans les écoles, les cours et les sections d'enseignement spécial, le programme établi ou approuvé par le Ministre ayant l'Education nationale dans ses attributions tient compte autant que possible, en ce qui concerne les matières enseignées et le niveau des études, des dispositions légales et réglementaires applicables dans les établissements d'enseignement ordinaire".

*

* *

Le Conseil d'Etat renvoie, à propos de cet article, à l'observation générale II, B.

"Article 18 (article 19 de l'avant-projet).

Le Roi organise le contrôle et l'inspection médicale des instituts d'enseignement spécial, homes d'accueil et familles d'accueil.

Il organise l'inspection scolaire et l'inspection médicale des établissements, écoles, cours et sections d'enseignement spécial".

*

* * .../...

L'article ne contient que des modifications de forme.

"Article 19 (article 20 de l'avant-projet).

Il est institué au Ministère de l'Education nationale un Conseil supérieur de l'enseignement spécial qui a pour mission de donner, soit d'initiative, soit à la demande du Ministre ayant l'Education nationale dans ses attributions, les avis prévus aux articles 21, § 2, et 25 de la présente loi et des avis sur toutes questions relatives à l'enseignement spécial.

Le Conseil supérieur est composé de représentants des disciplines médicale, pédagogique, psychologique et sociale et de représentants des associations de parents d'enfants handicapés.

La moitié d'entre eux sont choisis parmi les membres du personnel enseignant.

Le secteur officiel et le secteur libre sont représentés à parité au Conseil.

La présidence du Conseil est assumée à tour de rôle par un représentant du secteur officiel et par un représentant du secteur libre, chacun d'eux élu au sein de son groupe.

Des fonctionnaires désignés par les Ministres ayant l'Education nationale, la Santé publique, la Fami et la Justice dans leurs attributions siègent à titre consultatif.

.../..

Le Roi fixe les autres règles relatives à la composition du Conseil supérieur et celles qui ont trait au fonctionnement de celui-ci.

Les frais de fonctionnement sont à charge de l'Etat".

*

* *

Les notions de "secteur officiel" et de "secteur libre" devraient être précisées (cfr article 6 du texte proposé).

"Article 20 : Conseil de perfectionnement

... (texte de l'article 21 de l'avant-projet non modifié) ... ".

"CHAPITRE IV. - FRAIS DE DEPLACEMENT ET FRAIS D'ENSEIGNEMENT A DOMICILE.

Article 21 (article 22 de l'avant-projet).

§ 1er. L'Etat prend en charge, suivant des modalités à fixer par le Roi, les frais de déplacement des handicapés se rendant de leur résidence, du home ou de la famille d'accueil à un établissement ou section d'enseignement spécial ou de leur résidence à l'institut d'enseignement spécial, au home ou à la famille d'accueil, ainsi que les frais du voyage de retour au lieu de dépar et ce pendant toute la durée de leur fréquentation de l'enseignement spécial.

.../.

§ 2. L'Etat peut, suivant des modalités à fixer par arrêté royal délibéré en Conseil des Ministres, pris sur avis du Conseil supérieur de l'enseignement spécial, intervenir dans les frais d'enseignement à domicile des handicapés qui, bien qu'en état de suivre l'enseignement spécial, ne sauraient, de l'avis de la commission visée à l'article 5, suivre temporairement ou d'une façon permanente un tel enseignement dans une école, cours ou section d'enseignement spécial en raison de la gravité de leur handicap".

*

* *

Modifications de forme.

"CHAPITRE V. - DISPOSITIONS MODIFICATIVES.

Section 1ère - Modifications à la loi du 29 mai 1959 modifiant la législation relative à l'enseignement gardien, primaire, moyen, normal, technique et artistique.

Article 22 (nouvel article relatif à l'intitulé - voir observation générale II, A).

L'intitulé de la loi du 29 mai 1959 modifiant la législation relative à l'enseignement gardien, primaire moyen, normal, technique et artistique est remplacé par l'intitulé suivant :

"Loi relative à l' enseignement gardien, primaire, moy normal, technique, artistique et spécial".

..

Article 23 (article 23 de l'avant-projet).

L'article 1er, alinéa 1er, de la même loi est remplacé par la disposition suivante :

"La présente loi est applicable à l' enseignement gardien, primaire, moyen, normal, technique, artistique ainsi qu'à l'enseignement spécial".

Article 24 (article 25 de l'avant-projet).

L'article 27 de la même loi est remplacé par la disposition suivante :

"Article 27. § 1er. Dans l'enseignement gardien, primaire, moyen, normal, technique et artistique, les subventions-traitements sont accordées pour les membres du personnel directeur et enseignant ainsi que pour les surveillants-éducateurs. Elles ne sont pas accordées pour les surveillants des internats. Les prestations subsidiables sont fixées sur base des normes applicables à l'enseignement de l'Etat pour le même niveau d'enseignement, sauf en ce qui concerne les surveillants-éducateurs, pour lesquels les normes sont doublées.

§ 2. Dans l'enseignement spécial, les subventions-traitements sont accordées pour les membres du personnel des catégories suivantes :

- personnel directeur et enseignant;
- personnel auxiliaire d'éducation;
- personnel médical;
- personnel para-médical;
- personnel scientifique.

.../...

Les prestations subsidiables sont fixées sur base des normes applicables à l'enseignement de l'Etat ou sur base de normes propres à l'enseignement subventionné lorsque les membres du personnel exercent leurs fonctions dans des établissements ou sections d'établissements qui n'ont pas de correspondant dans l'enseignement de l'Etat. Ces normes varient selon le type d'enseignement spécial, le niveau, les sections d'école ou de cours.

Aucune autre subvention ne peut être accordée, même par des personnes privées, pour les prestations ayant donné lieu à l'octroi de subventions-traitements".

*

* *

Les dispositions relatives à l'eenseignement spécial à insérer à l'article 27 de la loi du 29 mai 1959 font l'objet d'un paragraphe 2, le paragraphe 1er reproduisant l'article 27 actuel, qui est applicable aux autres catégories d'enseignement.

C'est pour établir les normes sur base desquelles les subventions-traitements sont calculées et non ces subventions elles-mêmes qu'il faut tenir compte "du type, du niveau et des sections d'enseignement". Pour éviter toute confusion avec la notion de "section d'enseignement spécial" définie à l'article 3 de l'avant-projet, les mots "section d'enseignement" ont été remplacés, avec l'accord du fonctionnaire délégué, par les mots "sections d'école ou de cours".

.../...

L'intention du Gouvernement d'enlever à "quiconque a droit aux subventions-traitements tout droit aux indemnités accordées pour les mêmes services par qui que ce soit" a été traduite de manière plus concise.

Le dernier alinéa de l'avant-projet impose aux "intéressés" de signer une déclaration chaque fois qu'existe la possibilité d'une double subvention pour les mêmes services.

Qui sont les intéressés ? Le pouvoir organisateur qui a droit à la subvention-traitement (Cass. 1er juin 1944, Pas. 1944, I, 362) ou le membre du personnel auquel cette subvention est payée directement ? Quand y aura-t-il "possibilité d'une double subvention" ? Autant de questions non résoluées par le projet qui sont de nature à en rendre l'application incertaine sur ces points.

"Article 25 (article 26 de l'avant-projet).

§ 1er. L'article 32, alinéa 3, dernière phrase, de la même loi est supprimé.

§ 2. Le même article est complété par les dispositions suivantes :

"Pour l'enseignement spécial, le montant est fixé par le Roi, sur avis du Conseil supérieur de l'enseignement spécial. Il varie de 3.000 francs à 12.000 francs par type, niveau ou section d'école ou de cours d'enseignement spécial de plein exercice.

.../...

Le montant des subventions visées aux alinéas ..., qui correspond au coût de la vie actuel, est majoré ou diminué en fonction de l'évolution de l'indice des prix de détail dans des conditions fixées par arrêté royal".

*

* *

La disposition à insérer doit l'être avant la dernière phrase de l'article 32 de la loi du 29 mai 1959 si l'on veut que, conformément à l'intention du Gouvernement, tout doute soit écarté quant à l'adaptation des subventions à l'enseignement spécial à l'indice des prix de détail.

Selon la loi de 1959, le montant des subventions pour les divers enseignements visés à l'article 32 correspond "au coût de la vie actuel". Le Gouvernement devra apprécier si ce texte peut être appliqué tel quel aux subventions pour l'enseignement spécial dont le montant est fixé beaucoup plus tard.

Il faut également préciser, comme l'a admis le fonctionnaire délégué, "que la section d'enseignement spécial" est, en réalité, "une section d'école ou de cours".

"Article 26 (article 27 de l'avant-projet).

Dans l'article 34 de la même loi, l'alinéa suivant est inséré entre le premier et le deuxième alinéa :

.../...

"Des subventions d'équipement sont accordées aux établissements et sections d'enseignement spécial afin de les aider à acquérir le mobilier et le matériel nécessaires au type d'enseignement spécial qu'ils dispensent".

"Section 2. - Modifications aux lois sur l'enseignement primaire coordonnées le 20 août 1957.

Article 27 (article 28 de l'avant-projet).

L'article 2, 1°, des lois sur l'enseignement primaire, coordonnées le 20 août 1957, est remplacé par la disposition suivante :

"1° lorsqu'il n'y a pas d'école du degré primaire ou moyen, de classes, d'écoles ou sections d'enseignement spécial approprié dans un rayon de quatre kilomètres de l'habitation de l'enfant".

Article 28 (article 29 de l'avant-projet).

L'article 2, alinéa 1er, 3°, et les alinéas 2 et 3, des mêmes lois coordonnées est abrogé .

Article 29 (article 30 de l'avant-projet).

L'article 3, alinéas 2 et 3, des mêmes lois coordonnées est abrogé .

Article 30 (article 31 de l'avant-projet).

L'article 23, alinéa 4, des mêmes lois coordonnées est remplacé par la dispositio suivante :

.../...

"Les enfants qui ne sont que des retardés scolaires sont groupés dans des classes distinctes, lorsque leur effectif le permet".

"Article 31 (article 32 de l'avant-projet).

L'article 26 des mêmes lois coordonnées est remplacé par la disposition suivante :

Article 26. Des communes peuvent être autorisées par le Roi à se réunir pour fonder et entretenir en commun, soit une ou plusieurs écoles primaires, soit, de concert avec les provinces, une ou plusieurs écoles, sections ou classes pour des enfants qui ne sont que des retardés scolaires et des écoles ou sections d'enseignement spécial".

Article 32 (article 33 de l'avant-projet).

L'article 69, § 1er, alinéa 4, des mêmes lois coordonnées, modifié par la loi du 17 mars 1965, est remplacé par la disposition suivante :

"Un arrêté royal fixe annuellement les conditions d'application de ce paragraphe en ce qui concerne les handicapés".

*

* *

Les mots "les handicapés" ont été préférés à "l'enseignement spécial" pour remplacer les mots "les enfants anormaux" qui figurent dans le texte actuel de la loi.

.../

"Section 3. - Modifications à la loi du 22 juin 1964 relative au statut des membres du personnel de l'enseignement de l'Etat.

Article 33 (nouvel article - voir observation générale IV).

L'article 3 de la loi du 22 juin 1964 relative au statut des membres du personnel de l'enseignement de l'Etat est remplacé par la disposition suivante :

"Article 3. § 1er. Dans les établissements d'enseignement gardien, primaire, moyen, technique, artistique et normal, les membres du personnel sont classés dans une des catégories suivantes :

1° personnel directeur et enseignant;

2° personnel auxiliaire d'éducation;

3° personnel para-médical;

4° personnel administratif;

5° personnel de maîtrise, gens de métier et de service.

§ 2. Dans les établissements d'enseignement spécial, les membres du personnel sont classés dans les catégories de personnel suivantes :

1° le personnel visé au § 1er;

2° personnel médical;

3° personnel scientifique".

De kamer was samengesteld uit

de Heren : F. LEPAGE, voorzitter van de Raad van State,
H. BUCH, staatsraden,
Ch. SMOLDERS,
J. LIMPENS, bijzitters van de afdeling wetgeving,
R. de RYKE, assessoren de la section de législation,
M. JACQUEMIJN, adjunct-griffier, griffier.

La chambre était composée de

Messieurs : F. LEPAGE, président du Conseil d'Etat,
H. BUCH,
Ch. SMOLDERS, conseillers d'Etat,
J. LIMPENS,
R. de RYKE, assesseurs de la section de législation,
M. JACQUEMIJN, greffier adjoint, greffier.

De overeenstemming tussen de Nederlandse en de Franse tekst werd nagezien onder toezicht van de H. H. BUCH.

Het verslag werd uitgebracht door de H. J. SAROT, substituut-auditeur-generaal.

La concordance entre la version néerlandaise et la version française a été vérifiée sous le contrôle de M. H. BUCH.

Le rappport a été présenté par M. J. SAROT, substitut de l'auditeur général.

DE GRIFFIER - LE GREFFIER, DE VOORZITTER - LE PRESIDENT,

(get.) M. JACQUEMIJN. (get.) F. LEPAGE.